

Täysistunto

Tiistai 3.11.2015 klo 13.59—22.02

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 71/2015 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Sitten mennään jälleen keskusteluun, ja edelleen jatkuu käytäntö, että kamera-automaatiikasta johtuen kaikki puheet käytetään täällä korokkeella. Olen pahoillani käytännöstä, mutta näillä mennään. Ministeri Lindström, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.48 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Turvapaikanhakijoiden määrän kasvu aiheuttaa haasteita Maahanmuuttovirastolle ensi asteen päätöksentekijänä ja myös viraston päätöksistä tehtyjä valituksia ratkaisevalle Helsingin hallinto-oikeudelle, myös asioita ylimpänä muutoksenhakuasteena käsittelevälle korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

Korkein hallinto-oikeus on tehnyt valtioneuvostolle esityksen korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 6 §:n muuttamiseksi siten, että ulkomaalaislaissa tarkoitettua turvapaikkaa ja kansainvälistä suojelua koskevat valituslupahakemukset voitaisiin käsitellä ja ratkaista kahden jäsenen kokoonpanossa yksimielisellä päätöksellä. Esityksessä ehdotetaan korkeimmasta hallinto-oikeudesta annettuun lakiin lisättäväksi uusi säännös päätösvaltaisesta kokoonpanosta turvapaikkaa ja kansainvälistä suojelua koskevassa valituslupasiassa. Valituslupan korkein hallinto-oikeus on myöntänyt noin 9 prosentissa asioista, eli valtaosa asioista on käsitelty ja ratkaistu lopullisesti valituslupahakemuksen käsitelleessä kokoonpanossa. Tämän vuoksi juuri valituslupakokoonpanoon kuuluvien jäsenten määrällä on merkitystä turvapaikka-asoiden käsittelyaikaan korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Esityksen mukaan korkein hallinto-oikeus olisi päätösvaltainen myös kokoonpanossa, johon kuuluu kaksi jäsentä, jollei ratkaistavana olevan kysymyksen laatu edellytä kolmijäsenisen kokoonpanon käyttämistä. Kaksijäsenisessä kokoonpanossa käsitelty asia olisi siirrettävä laajemman kokoonpanon ratkaistavaksi, jos jäsenet eivät ole ratkaisusta yksimielisiä.

Esityksellä lisätään korkeimman hallinto-oikeuden toiminnan tehokkuutta näissä asioissa, mikä välillisesti vähentää valtiontaloudelle aiheutuvia kustannuksia ja lisää turvapaikkaa ja kansainvälistä suojelua hakevien oikeusturvaa nopeuttamalla asioiden käsittelyä. Samalla tuetaan korkeimman hallinto-oikeuden mahdollisuuksia antaa jatkossakin riittävän joutuisaa oikeusturvaa muissakin sen käsiteltäväksi tulevista asioista ja asiaryhmissä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2015 vp

Esityksellä ei vaaranneta oikeusturvaa turvapaikkaa ja kansainvälistä suojelua koskeissa asioissa siitäkään syystä, että korkeimmalla hallinto-oikeudella olisi jatkossakin mahdollisuus käsitellä valituslupahakemus kahta jäsentä laajemmassa kokoonpanossa.

Tämä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivänä tammikuuta 2016.

20.51 Anna Kontula vas: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsillä oleva muutosesitys on pieni mutta kontekstistaan johtuen ei kuitenkaan täysin merkityksetön. Tämä uudistus on nimittäin osa laajempaa johdonmukaista turvapaikkapäätösprosessin keventämistä.

Prosessi voi olla hyvä asia siinä mielessä, että turvapaikkapäätöksen nopeuttaminen on sekä turvapaikkahakemuksia käsittelevän valtion että turvapaikanhakijan etu. Toisaalta se herättää myös riskin siitä, missä määrin oikeusturva tosiasiallisesti toteutuu. Tätä oikeusturvan toteutumisen kysymyksen tähdellisyttä lisää muutama muukin seikka meidän turvapaikkapäätösprosessissamme. Meillä päätökset aika monen turvapaikanhakijan kohdalla siitä, saavatko he jäädä vaiko eivät, tehdään maatietopalvelun tietojen perusteella, joka siis on Migrin alaisuudessa toimiva tietopankki. Myös hallinto-oikeudet, jotka siis käsittelevät Migristä tehtyjä valituksia, nojaavat päätöksensä tähän samaan sen tahon keräämään tietopankkiin, johon kohdistuvaa valitusta he käsittelevät. Missään muualla suomalaisessa oikeusjärjestelmässä julkisoikeudessa ei minun käsittääkseni ole vastaavaa systeemiä. Toinen oikeusturvaa heikentävä tekijä on, että meillä ei ole käytännössä minkäänlaista seurantaa sille, mitä tapahtuu niille ihmisille, jotka käännytetään Suomesta. Me emme siis tiedä, olemmeko me arvanneet oikein vai väärin, olivatko ne turvapaikkahakemukset perusteettomia, jotka me olemme sellaisina tuominneet. Me emme tiedä, mitä näille ihmisille tapahtuu. Voi olla, että meidän järjestelmässämme on johdonmukaisia, systemaattisia virheitä, että me tuomitsemme, teemme näitä päätöksiä vuodesta toiseen väärin ilman, että meillä on mitään keinoa huomata virhettämme.

Kun tähän lisätään tietyt yhteiskunnalliset tendenssit — tällä tarkoitan niitä taloudellisia ja poliittisia paineita, jotka kohdistuvat turvapaikanhakijoihin ja ylipäätään meidän oikeuslaitokseemme — niin minun mielestäni huoli on vähintäänkin aiheellinen. Tämä näkyy muun muassa siinä, että selvästi nämä paineet ovat olleet taustalla viimeaikaisissa päätöksissä, joissa niin sanottujen turvallisten alueiden tai maiden turvallisuusluokitusten suhteen ollaan tehty muutoksia ensisijaisesti suhteessa sellaisiin maihin, joista meille tällä hetkellä tulee paljon turvapaikanhakijoita, ilman että silmin nähden kansainvälisen uutisoinnin valossa näissä lähtömaissa olisi tapahtunut merkittävää turvallisuustilanteen paraneamista. Samaan aikaan meillä käydään keskustelua laajemmin siitä, olisiko tarpeen siirtyä yhden säännön tasa-arvoisesta yhteiskunnasta kaksien sääntöjen yhteiskuntaan, siis sellaiseen, joka olisi kantasuomalaisille, ehkä joillekin maahanmuuttajille, täysi hyvinvointi- ja oikeusvaltio ja sitten tietyille maahanmuuttajaryhmille ikään kuin hyvinvointi- ja oikeusvaltion light-versio, jossa samoista työelämän oikeuksista, sosiaaliturvasta, ehkä myös oikeusturvasta, annettaisiin se B-luokan versio.

Minä en pysty arvioimaan, niin kuin todennäköisesti ei juuri kukaan tässä salissa, onko tämä huoli nimenomaan tämän nimenomaisen esityksen osalta aiheellinen ja oikeutettu vaiko ei, mutta minä toivon, että valmistelussa ja käsittelyssä valiokunnassa tähän suhtaudutaan sillä vakavuudella, joka aiheeseen liittyy.

20.56 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Ensimmäisenä kommentti edustaja Kontulalle: Niihin maihin, mitä nyt on luokiteltu uudestaan, kulkee reittilentoja, ja niissä käydään

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2015 vp

lomilla. Porukkaa palaa sinne vapaaehtoisesti Suomesta lukuisia henkilöitä jatkuvasti, eliikkä se turvallisuustilanteen päivittäminen on varmasti täysin perusteltua ja aiheellista.

Itse tähän asiaan. Olen tyytyväinen suuntaan, johon hallitus tätä vie, mutta kysyn kuitenkin: Onko vauhti riittävä? Ja onko se tarpeeksi suuri muutos siinä tilanteessa, mihin ollaan jouduttu?

Tämä yksimielisyyden vaatiminen kahdelta tuomarilta johtaa käytännössä siihen, että tämä muutos on tekninen. Eliikkä mitä se kolmas tuomari siinä muuttaa, jos päätös tehdään enemmistöllä, jos kahden täytyy olla kuitenkin yksimielisiä? Ei tässä ole kysymys varsinaisesta muutoksesta edes. Tietenkin tässä pikkuisen puretaan normeja, säästetään byrokratiaa, mutta sitäkin voisi miettiä, tarvitaanko kahtakaan tuomaria aina kaikissa tapauksissa ja onko tarpeen kolmiportainen viranomaiskäsittely etenkin selvissä tapauksissa, joissa turvapaikkajärjestelmää selvästi hyväksi käytetään pelkän laittoman maahantulon mahdollistamiseksi. Herää kysymys: onko meillä varaa tällaiseen, kun tiedetään, että meidän oikeusjärjestelmä on jo valmiiksi kovassa kuormassa? Lähivuosina meillä voi olla kymmeniätuhansia kielteisiä turvapaikkapäätöksiä, jotka ovat oikeusasteissa käsittelyssä. Tullaan sen kysymyksen eteen, kestäkö meidän järjestelmä sen. Valtio kuitenkin aina on ensisijaisesti omien kansalaistensa edunvalvontakoneisto. Meidän täytyy laittaa suomalaiset etusijalle.

20.58 Anna Kontula vas: Arvoisa rouva puhemies! Toteaisin vain edelliselle puhujalle hänen iloitsemastaan mukavasta reittilentokohteesta Irakista, että ulkoministeriön matkustustiedote toteaa: "Irak: Taisteluja ja väkivaltaisuuksia monin paikoin. Vältä tarpeetonta matkustamista Pohjois-Irakiin ja kaikkea matkustamista muualle maahan. Suomella ei ole toimivaa suurlähetystyä eikä lähetettyä henkilöstöä Irakissa." Ei minulla muuta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.